

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри
міжнародної економіки Ужгородського національного університету**

Приходька Володимира Панасовича

**на дисертаційну роботу Кобилинського Володимира Миколайовича
на тему «Оцінка еколого-економічного розвитку урбанізованих
територій» представлену на здобуття наукового ступеня доктора
філософії зі спеціальності 051 «Економіка»**

1. Ступінь актуальності теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

В умовах сьогодення головним фактором соціально-економічного розвитку економік та територій, та, як наслідок, погіршенням навколишнього природного середовища як міжнародному, так і на національному рівнях стали урбанізаційні еколого-економічні процеси. Україна, як і Європейські країни, відноситься до високоурбанізованих територій і цей показник щороку має тенденцію до зростання. Подальший негативний стан оточуючого природного середовища, спад загальної економіки, способу життя та безпеки населення обумовлює необхідність пошуку нових підходів та методів, стратегій еколого-економічного управління урбанізованих територій, в тому числі з огляду на міжнародну практику та рішення міжнародних інституцій. Залишається низка невирішених проблем, незважаючи на значні напрацювання, при сучасному стані екологічних та інших супутніх проблем, які нагромаджуються завдяки посиленій урбанізації

територій, з урахуванням міжнародних тенденцій, залишаються недостатньо дослідженими питання процесу саме еколого-економічного управління великих міст, розробки національних науково-обґрунтованих стратегій їх еколого-економічного розвитку в частині як зупинення вже існуючого негативного впливу на навколишнє середовище існування соціуму, так і приведення даного впливу до мінімуму. Важливість та соціально-економічна значущість дослідження, складність проблематики та необхідність формування прикладних розробок в цьому напрямі свідчить про актуальність обраної здобувачем теми.

Дисертаційну роботу виконано у відповідності до тематики науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» за темою: «Механізм еколого-економічної реабілітації суб'єктів господарювання від надзвичайних ситуацій, бойових дій як складова національної безпеки» (номер державної реєстрації 0116U005482).

Таким чином, дисертаційна робота В. М. Кобилинського є завершеним науковим дослідженням, чим визначається її актуальність, наукове та практичне значення.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Аналіз дисертаційної роботи В. М. Кобилинського дозволяє дійти висновку про достатній рівень обґрунтованості і достовірності викладених теоретико-методичних і прикладних результатів.

Достовірність і обґрунтованість представлених у дисертаційній роботі пропозицій ґрунтується на: опрацюванні широкого кола наукових джерел з досліджуваних питань, відповідних нормативно-правових актів, значного масиву статистичної інформації та інших адміністративних даних та джерел.

Логічна структура дисертаційної роботи, достовірність та обґрунтованість зроблених висновків і рекомендацій також визначається сукупністю викладених наукових результатів.

Теоретичною та методичною основою дисертаційного дослідження є наукові джерела (монографічні праці, наукові статті вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали науково-практичних конференцій); нормативно-правові документи; офіційні дані Державної служби статистики України, спеціалізовані фахові інтернет ресурси; інформація Міністерства екології України; Міністерства економіки України та інші джерела.

Достовірність проведеного дослідження зумовлена використанням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання: аналізу та синтезу, наукової абстракції та узагальнення, індукції та дедукції.

Визначені об'єкт і предмет дослідження достатньо розкриті в структурі та змісті роботи. Дисертація відзначається змістовною та логічно ув'язаною схемою побудови і викладення матеріалу, а ознайомлення з її змістом та структурою свідчить про комплексний підхід до проведеного автором дослідження, спрямованого на розвиток теоретичних засад, обґрунтування методичних та організаційних положень, розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення оцінки еколого-економічного розвитку урбанізованих територій.

Висновки і пропозиції дисертаційної роботи характеризуються фундаментальністю теоретичних концепцій дослідження, глибиною аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел інформації з визначеної проблематики, базуються на використанні міжнародних й національних законодавчих та нормативних документів з питань екології та економіки; офіційної статистичної та аналітичної інформації про стан екологічних наслідків від економічної діяльності стаціонарних джерел забруднення урбанізованих територій, що оприлюднена на сайті Державної служби статистики України, результатів власних досліджень автора.

Всі використані автором джерела інформації є надійними й такими, що підтверджують достовірність сформульованих автором гіпотез та вирішених задач дослідження.

Наукове дослідження автора на достатньому рівні відображає його особистий внесок у вирішення теоретичних та прикладних еколого-економічних проблем розвитку урбанізованих територій.

Обрунтованість та достовірність отриманих наукових досліджень, висновків та рекомендацій підтверджується значним переліком опрацьованих джерел, обсягом залучених та проаналізованих статистичних даних, широким спектром публікацій за темою дисертаційної роботи, а також обговоренням отриманих результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи. Зміст та структура роботи повністю узгоджується з її назвою, метою та завданнями досліджень. Наукові положення викладені конкретно, логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень проблем.

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Найбільш суттєві результати, що розкривають особистий внесок дисертанта у розробку досліджуваної теми та характеризують наукову новизну, полягають на наш погляд, у наступному.

Схвальної оцінки заслуговують наукові результати, спрямовані на прикладне застосування змісту поняття «урбанізовані території», що передбачає, на відміну від існуючих, дотримання еколого-економічного збалансування наслідків їх постійного розростання як ключового фактору їх майбутнього розвитку та ефективного управління. Так, саме сукупність вказаних факторів та наслідків сприятиме ефективному застосуванню екологічної складової в процесі управління задля забезпечення необхідних потреб людини без погіршення вже існуючих умов життєдіяльності та їх

збереження для наступних поколінь з урахуванням еколого-економічної збалансованості подальшого розвитку (С.37)

Позитивної оцінки заслуговує удосконалення розгляду подібності та відмінності між підходами до охорони навколишнього середовища міст відповідних країн на основі аналізу успішності міжнародних місцевих підходів та можливість їх успішної імплементації до інших урбанізованих територій (С.68).

Важливим здобутком автора є розробка науково-методичного підходу до оцінювання еколого-економічного розвитку урбанізованих територій за роки незалежності країни (1991-2020рр.)та їх подальше рейтингування еколого-економічної оцінки урбанізованих територій на основі розрахунку запропонованих інтегральних показників, що дозволило кількісно та якісно оцінити величину впливу кожного з наведених факторів на результат екологічних наслідків від економічної діяльності стаціонарних джерел забруднень, розташованих в межах урбанізованих територій (94-98).

Особливої уваги заслуговують удосконалені наукові підходи до методичних засад еколого-економічного оцінювання урбанізованих територій методом головних компонент, що дозволило виділити фактори впливу на цю галузь та здійснити на їх основі кореляційно-регресійний аналіз залежності основних показників галузі від визначених факторів (С.106-108).

Слід відзначити запропоновану дисертантом систему показників, що характеризують екологічні наслідки урбанізації, шляхом їх доповнення переліком окремих додаткових індикаторів, використання яких сприятиме більш об'єктивному та повноцінному оцінюванню еколого-економічного розвитку урбанізованих територій та, як наслідок, прийняття ефективних управлінських рішень в умовах застосування обмежених фінансових, енергетичних, матеріальних та трудових ресурсів (С.112-116).

Таким чином, основні наукові положення, результати і висновки дисертаційної роботи Кобилинського В.М. мають істотну новизну, достатній ступінь обґрунтованості, достовірність яких доведена автором.

4. Практичне значення наукових результатів

Прикладне значення дисертаційної роботи дисертанта зумовлене актуальністю дослідження, а також науково-практичним вирішенням теоретико-методичних положень обліку і оцінки еколого-економічного розвитку урбанізованих територій в умовах сталого розвитку міст, забезпечуючи ефективність використання природних ресурсів. Викладені наукові результати адаптовані до прикладного використання. Зокрема, здобувачем впроваджено результати досліджень щодо раціонального використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів при розробці, затвердженні та виконанні Комплексної програми охорони навколишнього природного середовища на 2022-2024 роки, спрямовані на поліпшення стану довкілля Житомирської об'єднаної територіальної громади та раціонального використання наявних природних ресурсів у практичну діяльність Житомирської міської ради (довідка № 315 від 20.10.2020 р.). Рекомендації щодо запропонованих методів та напрямів еколого-економічного механізму оцінки територій, в тому числі з питань екологічної безпеки, охорони та раціонального відтворення вод, охорони атмосферного повітря та поводження з відходами у практичну діяльність Державної екологічної інспекції в Житомирській області (довідка № 78-Б від 05.07.2021 р.).

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих наукових працях

Результати дисертаційного дослідження опубліковані здобувачем у 9 працях, загальним обсягом 4,67 д.а., у тому числі: 1 – стаття у періодичному науковому виданні інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР); 4 – статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»; 4 – тез за доповідями та матеріалами міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Опубліковані матеріали повністю відображають зміст дисертаційної роботи, основні положення та наукову новизну дисертаційної роботи,

відповідають вимогам пп. 9, 10, 11, 12 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 6 березня 2019 року (зі змінами).

6. Академічна доброчесність

Порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації та наукових працях, у яких висвітлені основні результати дисертаційного дослідження Кобилинського В.М. не виявлено.

7. Дискусійні питання та зауваження до дисертаційної роботи

Поряд з безперечно важливими науковими здобутками, позитивною оцінкою змісту і оформлення дисертаційної роботи слід відмітити окремі зауваження та дискусійні положення, зокрема:

1. Досліджуючи еколого-економічний розвиток, автор наводить передумови розвитку урбанізованих територій зокрема, підвищення рівня процесів урбанізації у формуванні валового внутрішнього продукту регіонів, обсягу капіталовкладень в економіку, в тому числі будівельної галузі, стимулювання природньої стадії переходу від низькопродуктивного сільського господарства до більш високопродуктивного промислового виробництва і послуг, регульовані міграційні процеси від менш урбаністичних територій до більш урбаністичних. Зміст дисертаційної роботи значно б виграв при розкритті змісту зазначених передумов (С.36)

2. Дисертантом вдало проведений аналіз екологічних наслідків економічної діяльності стаціонарних джерел забруднення за роки незалежності країни (1991-2020 роки) та зроблений висновок, що за даними проведених розрахунків за 1991-2020 рр. обсяг викидів діоксиду азоту від стаціонарних джерел забруднення урбанізованих територій скоротився на 75,3%, метану навпаки зріс на 1,6 відсотка. Проте в 2017 р. порівняно з 1991 р. викиди метану зросли на 85,2%, а діоксиду азоту скоротились на 70,6%. При цьому потребує додаткового пояснення причини таких коливань на рівні урбанізованих територій (С.84).

3. З метою підвищення ефективності трансформації наявної структури управління природними ресурсами урбанізованих територій дисертантом запропоновано здійснювати на засадах ідентифікації прав власності на природні об'єкти, ресурси, що розміщені на їх територіях (С.143-144). На наш погляд, прикладне значення дисертаційної роботи покращилось би при імплементації запропонованих заходів з деталізацією окремих етапів, спрямованих на реалізацію таких заходів.

4. Автором обґрунтовано застосування системи еколого-економічного обліку, яка об'єднує економічну та екологічну інформацію, для забезпечення більш повного та багатоцільового уявлення про взаємозв'язки між економікою та навколишнім природним середовищем, запасами та змінами в запасах екологічних активів. Додаткового обґрунтування потребує застосування вищезазначеної системи саме для урбанізованих територій.

Вказані зауваження носять переважно дискусійний характер та не зменшують цінності представленої роботи, її вагомому внеску у вирішення проблеми оцінки еколого-економічного розвитку урбанізованих територій.

8. Оформлення дисертаційної роботи

Оформлення дисертації за структурою та стилем викладення відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим МОН України, наказ №40 від 12 січня 2017р. Матеріали дисертації чітко висвітлюють одержані під час дослідження науково-практичні результати.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Кобилинського В. М. на тему «Оцінка еколого-економічного розвитку урбанізованих територій» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має теоретичне і прикладне значення. Тема

дисертаційної роботи є актуальною. Автором на підставі виконаних досліджень і розробок здійснене комплексне вирішення наукової і практичної задачі. Автором одержані нові науково-обґрунтовані результати, які є сутнісним внеском у вирішення проблеми комплексної оцінки еколого-економічного розвитку урбанізованих територій.

В цілому дисертація засвідчує, що її автор володіє науковими підходами і вмінням поєднати їх з практичними цілями урбанізованого розвитку. Дисертаційна робота відповідає профілю спеціалізованої вченої ради і спеціальності 051 «Економіка».

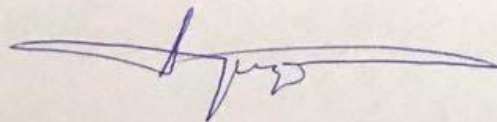
Робота оформлена відповідно до чинних вимог. Опубліковані наукові праці достатньо повно відображають результати, одержані автором дисертаційної роботи, а статус друкованих праць відповідає вимогам до такого виду публікацій.

На підставі вищезазначених положень вважаємо, що дисертаційна робота відповідає вимогам п. 9, 10, 11, 12 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 6 березня 2019 р., №167 (зі змінами) та заслуговує позитивної оцінки, а її автор – Кобилинський Володимир Миколайович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин,
директор НДІ «Інститут державного
управління та регіонального розвитку»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

д. е. н., професор

ВОЛОДИМИР ПРИХОДЬКО

Підпис	В. П. Приходька засвідчує
	засвідчує
Начальник юридичного відділу ДВНЗ «УжНУ»	
к. ю. н., доц.	Тимчак В. В.

